

שיעור מספר 6
31 אוקטובר - 6 נובמבר

מעשים סמליים

שבת אחר הצהריים

קיראו את הפרקים והפסוקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי:
בראשית 4: 3-7; במדבר 21: 1-9; ישעיה 29: 16; רומיים 9: 18-21; ירמיהו 19;
עבריים 5: 14; ירמיהו 13: 1-11.

פסוק לשינון: "הֲאִם מְאוֹתוֹ חֶמֶר אֵין יוֹצֵר רֶשָׁאִי לִיצֵר פְּלִי אֶחָד לְכָבוֹד, וְכָלִי אַחֵר לְשִׁמוּשׁ שְׂאִין בּוֹ כְּבוֹד?" (אל הרומיים 9: 21).

כל תלמיד יודע שהתנ"ך מלא בסמלים, דברים שמייצגים מושגים ורעיונות אחרים מאשר הם עצמם. השירות בבית המקדש שעלי-אדמות לדוגמא, היה נבואה סמלית של תכנית הישועה. "משמעותה של הכלכלה היהודית עדיין לא מובנת במלואה. אמיתות עצומות ועמוקות מטילות את צילן ובאות לידי ביטוי בטקסים וסמלים. הבשורה היא המפתח שפותח ופותר את מסתרי הסמליות שבאמת. באמצעות ידע של תכנית הגאולה, אמיתות הבשורה נפתחות להבנה". - אלן גיי וייט, שיעורים בנושאים שונים של ישוע, עמ' 133.

באמצעות הסמליות של בית המקדש הארצי, או סמלים שבספרים הנבואיים (כגון דניאל 2, 7, 8, וההתגלות), ובדרכים רבות אחרות, העביר אלוהים את מסר האמת. ישוע עצמו השתמש בסמלים במשליו ובשיעורים שלימד בנושאים שונים על-מנת להסביר אמיתות עמוקות. ספר ירמיהו עשיר מאוד בסמליות ודימויים. השבוע נלמד כמה מהסמלים האלה, מה הם היו, מה טמון היה בהם, ואיזה לקחים כדאי שניקח מהם לעצמנו.

* לימדו את השיעור השבועי לקראת שבת ה- 7 נובמבר.

אמיתות בסמלים

המקרא עשיר מאוד בסמלים. ישנם סוגים שונים ובשפע, וברוב המקרים, הם מייצגים אמיתות גדולות כאשר הסמל מהווה רק את צילן.
קיראו את בראשית 7-3:4. מה מסמלים שני הקורבנות השונים?

בשלב מוקדם מאוד במקרא אנו יכולים לראות את ההבדל בין הניסיון שלהגיע לגן העדן באמצעות מאמץ אנושי (במנחתו של קין) לבין ההכרה בכך שהישועה היא על-ידי חסד בלבד, שהוענק לנו באמצעות קרבן המשיח (מנחתו של הבל).
קיראו את במדבר 9-4:21. מה היתה הסמליות שבנחש הנחושת שהורם על נס? (ראו גם יוחנן 32:12).

”חייהם של בני ישראל ניצלו כשהתבוננו בנחש הנחושת שנישא על נס. מבטם העיד על אמונתם. הם נותרו בחיים שכן האמינו בדבר ה', ובטחו באמצעי הריפוי שהעניק להם” (אלן ג'י וייט, אבות האומה ונביאי ישראל, עמ' 322).
 לכל אורך התנ"ך, השירות בבית המקדש הארצי שימש כייצוג סמלי מפורט ביותר של תכנית הישועה. השאלה עד כמה הבינו בני ישראל את המשמעות של כל הטקסים היא שאלה בת שנות אלפיים למרות שאין ספק שרבים הבינו את החשובה ביותר האמיתות שלימדו שם: כפרה חלופית, הרעיון שעל-מנת שחטאיהם ייסלחו, צריך היה להיות להם מחליף, ממלא מקום שימות במקומם (ראו קורинתיים א' 7:5). למעשה, באמצעות שירות הכוהנים בבית המקדש, ניתנו לנו סמלים שלא רק למותו של ישוע, אלא של כהונתו הגבוהה בשמיים גם כן, בפסק הדין שלפני הביאה השנייה, והחיסול הסופי של חטא בסוף העידן.

על אילו סמלים מקראיים נוספים של תכנית הישועה תוכלו לחשוב? איזה מהם מדבר אליכם במיוחד בנוגע לחסדו של אלוהים המושיע והתקווה שנוכל להפיק ממנה?

כחומר ביד היוצר

איזה אמיתות חיוניות מובאות בפסוקים האלה והסמליות שנמצאת בהם?
(ראו בראשית 2:7).

ירמיהו 10-18:

ישעיה 16:29

ישעיה 9:45

ישעיה 8:64

רומיים 21-18:9

אין ספק שירמיהו רצה להרים ידיים בגלל הדחייה והרדיפה המתמדת. האם זה היה שווה להילחם ולהיאבק למען האומה הזאת? פעמים רבות הוא הרגיש שהתשובה היא בהחלט: לא! אין ספק גם שבעת שראה את ידו של הקדר בבית היוצר הוא קיבל תמונה, דימוי וסמל, של הדרך שבה עובד אלוהים עם חימר אנושי. לא משנה איזה אמיתות אחרות נמצאות בתמונה של החומר ביד היוצר, בסופו של דבר זה מלמד על ריבונותו של אלוהים.

כלומר, לא משנה כמה שנראה המצב חסר תקווה מנקודת מבטו של ירמיהו, הסמליות של הקדר והחומר בידו הראו לו שבסופו של דבר, למרות ההחלטות השגויות או אפילו החלטות זדוניות שאנשים מקבלים, ה' עדיין בשליטה על העולם. הוא המקור המוחלט של כוח וסמכות, ובסופו של דבר הוא ינצח, בלי שום קשר לרושם שמתקבל עכשיו. מאות שנים אחרי ירמיהו, לוקח שאול את הרעיון הזה מהתנ"ך וממשיך אותו באיגרת אל הרומים פרק 9, ובעצם משתמש בו כדי להעביר את אותו הלקח שהיה על ירמיהו ללמוד. למעשה, ייתכן אפילו ששאל מתייחס ישירות לירמיהו 6:18 ברומיים 21:9. אנו יכולים להיות סמוכים ובטוחים כי למרות המציאות של רצון חופשי אנושי ובחירות חופשיות, והתוצאות הרוות האסון של שימוש לרעה ברצון חופשי, אנו יכולים לשים את מבטחינו על הריבונות המוחלטת של אלוהינו האוהב והמקריב עצמו, שאהבתו מתגלה בקורבן המשיח. רוע לא ינצח; אלוהים ואהבתו ינצחו. איזו תקווה שיש לנו!

כיצד נוכל ללמוד לבטוח בלקח של הקדר והחימר, ללא קשר לנסיבות הנוכחיות? איזה פסוקים אחרים מהתנ"ך מראים לנו את מציאות ריבונותו של אלוהים?

ניווך האומה

"יַעַן אֲשֶׁר עֲזַבְנִי וַיִּנְכְּרוּ אֶת-הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיִּקְטְרוּ-בּוֹ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא-יַדְעוּם הַמָּה וְאֲבוֹתֵיהֶם וַיִּמְלְכֵי יְהוּדָה וַיִּמְלְאוּ אֶת-הַמָּקוֹם הַזֶּה דָם נְקִיִּים" (ירמיהו 4: 19).

בטקסט זה ניתנים לנו כמה דוגמאות של הרעות שהשתלטו על יהודה. מלבד שנטשו את ה', הציעו קטורת לאלוהים אחרים ושפכו דם חף מפשע, הם גם 'ניכרו את המקום'. הפועל אומר 'לעשות זר', 'לעשות מוזר' או לטמא- לחולל. הטקסט לא אומר אם "המקום הזה" היה בית המקדש עצמו או ירושלים. הנקודה העיקרית היא שעל העם היה להיות קדוש, מיוחד לה' (ראו שמות 5,6: 19), משהו שונה ונבדל מהעמים סביבם. אבל זה לא מה שקרה. הם איבדו את האופי הייחודי שלהם, הייחוד שהיה אמור לעשותם לעדים לעולם. הם הפכו להיות בדיוק כמו כל עם אחר.

אילו לקחים אנו יכולים ללמוד פה?

"וּבְנוּ אֶת-בְּמוֹת הַבַּעַל לְשָׂרָף אֶת-בְּנֵיהֶם בְּאֵשׁ עֲלוֹת לַבַּעַל אֲשֶׁר לֹא-צִוִּיתִי וְלֹא דִבַּרְתִּי וְלֹא עֲלֵתָה עַל-לְבָבִי" (ירמיהו 5: 19). למרות שהרעיון של הקרבת קורבנות אדם היה ידוע בעולם העתיק, הייתה זו תועבה בעיני ה', שאסר מנהג זה לבני ישראל (דברים 10: 18). הביטוי "לא עֲלֵתָה עַל-לְבָבִי" היה ביטוי ניבי, שבא להראות עד כמה זר ורחוק מרצונו של אלוהים היה מנהג זה. אם אנו, עם לב קשה מחטא, בני אדם חוטאים, מוצאים את זה נתעב, דמיינו לכם כיצד זה נראה לאלוהים הקדוש שלנו! עם זאת, לאורך זמן, בכוחה של שחיתות ותרבות מתבוללת עד כדי כך, שהעם התדרדר לטכסים מחרידים כגון אלה. איזה לקח אמור להיות לנו על הקלילות שבה אנו יכולים להפוך עיוורים כל-כך לתרבות השוררת שאנו מקבלים, או אפילו לוקחים חלק במנהגים שאילו היינו קשורים לה' ובהרמוניה עם דברו כפי שאנו צריכים להיות-לעולם לא היינו משלימים עם זה, אלא במקום זאת היינו מזועזעים? (ראו עברים 14: 5).

”וְשִׁבְרַתְּ הַבְּקָבִיק”

כפי שראינו אתמול, האומה נפלה לכפירה עמוקה. הם לא הבינו את המסר. לאחר מכן השתמש אלוהים בירמיהו בכדי לעשות מעשה סמלי חזק שאידיאלית היה עוזר להעיר אותם לסכנה שעמדה בפניהם.

קיראו את ירמיהו 5-19:1. מה היה על ירמיהו לעשות ומה הייתה המשמעות של מעשה

זה?

ירמיהו היה צריך ללכת לביתו של היוצר שוב. הפעם רצה אלוהים לוודא שירמיהו ביא איתו עדים כדי להיווכח בדיוק במה שהוא עתיד לעשות. העדים היו זקני העדה והכוהנים מיהודה (ירמיהו 1: 19). כמנהיגים הם היו אחראים למה שקרה באומה, ולכן הם היו צריכים לקבל את המסר שהיה על ירמיהו לתת להם באמצעות הכוח של המעשה הסמלי. ייתכן שפֶתַח שַׁעַר החרסות (החֶרְסִית) (ירמיהו 2: 19), המקום שבו היה על ירמיהו לנפץ את הבקבוק היה ליד המקום שבו הקדרים עבדו, ושאוּלִי מחוץ לשער הזה הם זרקו את שבריהם של סירים וצינצנות ובקבוקים מושחתים. לפיכך הפך הסמל משמעותי יותר. מה טיבו של בקבוק חימר מרוסק? אם היה הבקבוק סדוק, כמה שימוש אפשר למצוא לו, גם אם לא לשימוש המקורי שלו. אבל על ירמיהו לא היה רק לסדוק אותו. אלא שהוא היה אמור לשבור אותו, ולהביאו לחוסר תועלת. בין המעשה עצמו והמילים שבאו לאחר מכן, קשה לדמיין איך לא יכולים האנשים להבין את האזהרה. וכמובן, שהבנת האזהרה והתגובה שבהתאם לה הם שני דברים שונים לחלוטין. מה שמפחיד עוד יותר הוא הסופיות לכאורה. מי יכול לתקן בקבוק מרוסק? למרות שאלוהים נתן לאומה תקווה לעתיד, אם היו פונים מדרכיהם הרעות, נידונו אנשי יהודה למוות, הם וילדיהם. כל המקומות שטומאו ממעשיהם ותועבותיהם וחטאיהם ייטמאו עם גופותיהם מבעוד מועד. אולי ניתן להבין את מעמקי השחיתות טוב יותר על-ידי העונש החמור שהביאה שחיתותם על ראשם.

חישבו על משהו הרוס-הרוס ללא תקנה. לאיזו מטרה נעשה הדבר במקור, ומה קרה לו שעכשיו הוא חסר תועלת? כמה זהירים צריכים אנו להיות בכדי שזה לא יקרה לנו!

חגורת הפשתן

קיראו את ירמיהו 11-13:1. מה היה המעשה הסמלי שנצטווה ירמיהו לעשות, ואיזה לקחים חשובים היה זה ללמד?

מעשה סמלי זה גרם קשיים למתורגמנים משום שנהר פרת (פרשנות נפוצה של העברית אך לא בהכרח היחידה) היה מאות קילומטרים מירושלים. עזרא הצטרך לארבעה חודשים בכדי לנסוע לשם בכיוון אחד בלבד (עזרא 9:7). על-מנת להבין את המסר טוב יותר, אלוהים אמר לירמיהו ללכת הלוך ושוב פעמיים. לפיכך טענו מספר חוקרים כי הכוונה הייתה למיקום גיאוגרפי אחר. מצד שני, ישנם הטוענים כי המרחקים הארוכים שהיה לו לעשות עזרו להראות לו עד כמה רחוקים היו בני ישראל. מה גם שלאחר שחזר מטיול כזה ארוך, יכל ירמיהו להבין את השמחה של חזרה אחרי 70 שנות גלות ושבי. בכל מקרה החגורה מסמלת את שני הבתים, ישראל ויהודה, שהיו טהורים וללא רבב בשעת קריאתם. האיש לובש החגורה הוא אלוהים בעצמו. זה מראה, בין השאר, איזה קשר הדוק היה בין אלוהים לעמו. מספר פרשנים ראו משמעות מיוחדת בכך שהחגורה הייתה עשויה מפשתן, אותו בד כמו בגדי הכהונה (ויקרא 4:16); אחרי הכל, בני ישראל היו אמורים להיות אומה של כוהנים (שמות 6:19).

בדיוק כמו שהחגורה נתבלתה, גאוות האומה תיכחד גם היא. כחגורה הנצמדת למותן האדם, פעם דבקו האנשים האלה לאלוהים, והיו מקורו לשבח ותהילה. ואולם הם הפכו מוכתמים ומקולקלים על-ידי מגע עם התרבויות הסובבות.

קיראו את ירמיהו 13:11 והשוו עם דברים 8-5:4. כיצד מראים הפסוקים האלה יחד מה שקרה לאומה? מה צריכים הפסוקים האלה לומר לנו?

חומר נוסף למחשבה: הדימוי של הקדר והחומר, במיוחד כפי שניתן לראותו ברומיים 9, מעלה את השאלה החשובה: כיצד אנו מבקשים להבין את מעשיו של אלוהים? כמובן שהעובדה היא שלעתים קרובות אנו לא מבקשים להבין. זה לא צריך להפתיע אותנו, לא כן? קיראו את ישעיה 8: 55. כבני אדם, אנו פשוט מוגבלים מאוד במה שאנו יכולים לדעת על כל דבר שהוא, והרבה פחות על כל דרכיו של אלוהים. נקודה זו, המגבלה של הידע האנושי, נחשפה על-ידי מה שנקרא 'בעיית הרפרנציאליות העצמית'. שיקלו את הציטטה הבאה: 'הספר מסביליה מגלח את כל מי שלא מגלח את עצמו. האם הספר מסביליה מגלח את עצמו? אם הוא מתגלח בעצמו, הוא אינו יכול לגלח את עצמו מכיוון שהוא מגלח את כל מי שלא מגלח את עצמו. אבל אם הוא יתגלח, אז הוא צריך לעשות זאת בעצמו, מאותה סיבה- כי הוא מגלח את כל מי שלא מגלח את עצמו.' התשובה יוצרת פרדוקס בלתי פתיר החושף את גבולות התבונה. לכן, אם התבונה מסתבכת בעצמה בדבר משעמם כמו מי שהספר של סביליה מגלח, עד כמה וכמה על משהו עמוק כמו האופי והיקף של מעשיו של אלוהים בעולם? מה שכן יש לנו הוא קורבן המשיח, שנותן לנו סיבה למכביר לבטוח בו ובאהבתו, גם כאשר מה שקורה בעולם שלו לא הגיוני לנו בכל

"למוחות רבים מקור החטא והסיבה לקיומו הם מקור למבוכה גדולה. הם רואים את פועלו של הרוע, ותוצאותיו האיומות של אסון ושממה, והם מטילים ספק- איך יכול כל זה להתקיים תחת הריבונות של מי שהוא אינסופי בחוכמה, בכוח, ובאהבה. הנה תעלומה שאין הם מוצאים לה שום הסבר. ובחוסר הוודאות ובספק הם מתעוורים לאמיתות שחשופות בביורר בדבר האלוהים (כתבי הקודש והמשיח) ואשר חיוניים הם לישועה". (אלן ג'י וייט, העימות הגדול, עמ' 492).

שאלות לדיון:

1. איזה אתגרים מציג בפנינו רעיון הריבונות המוחלטת של אלוהים בכל הקשור לשאלה של הרוע? כיצד עוזר לנו תרחיש העימות הגדול להתמודד עם השאלות הקשות ולמצוא סיבות, לפחות באופן חלקי לעכשיו?
2. אילו סמלים נוספים נוכל למצוא במקרא? מדוע שאלוהים ישתמש בסמלים בכלל? מהם היתרונות שבסמלים?